

ШЫН

Өрттээ 2 көп.

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-нин Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

Чайгы семиртилге

Тываның байдалына хамаарыштыр алырга, семиртилге чогулмалыг үе майдан сентябрь арасында болур. Малдың нити немелде деңизиниң чөдөн хуузу, сүтүң чылда нити чылдазының барык сөзөн хуузу ол үелерде алдынып турар. Ол ышкыш малдың чайгы орулгазының бот-үнеси чылдың эске үелеринде алдынган орулганындан 2-3 катан чикти болур.

Чай — шагның эң эки үези. Чик өртектик мал чеминге, ногаан оларга даянгаш, хой продукцияны — эътти, сүтү болгаш дүңтү элбешкилдиг белетизиринге чай онза таарымчалыг.

Фермаларның, хой бригадаларының ажил-ишчилери ленинчи юбилейниң алдарына социалисттик чарышты улам кал-бартышсаан, бо чылын планга немей хүлээлге-биле кады, күрүнеге 25 муң тонна эътти, 21 муң тонна сүтү, 2,7 муң тонна дүңтү белетизээр орулганы чедишкенин боттандырар дээш чангыс деминг амылдап турар. Ол чик эвес хүлээлге, ону чогуур өйүндө дөлдүр, харын ажыр күүседип болурунун бүгү арга-куралдары бар.

Надзирниң партия, совет органнының, ажил-агы удурутчуларының, зооветеринария ажилдачыларының амгы кол орулгазы — мал семиртилгениң, чайгы олардадышының шын организастары болур. Турмуштук семирткин малдың чүт-ле продукттуу бедик эвес, ону чаш төлү база боткур, дүгөн мандыч болурун үтүп болбас.

Тываның олар дөвизирин делгем, ол байлап чайлагларны, күзүлгериң чөп ажылгаар херек, ылаңгыш шээр малдың, хонукта ортуман немелде деңизини 200, а бода малдың 1200 граммдан куу эвес болурун чедиң алыр. Семиртилге чүт-ле чайгы оларды ажылгаары чөтөс, ылаңгыш сээр инеке, тускайлап үскен кодаңга холуксаалыг чемни, концентратты база немей чүтүп чугула.

Мал семиртилгениң организастыг чоруткан «УТНА 25 чыл», «Фен», «Менегей» ышкыш ажил-агыларның эртен чылгы үелерин амылгаары чугула. Ол совхозтарның күрүнеге дүңааган малы семис, деңизин бедик болган. «Сүт-Хөлдүк» көргүзү база эки, ол совхоз эртен чылын пландан ажыр 339 центнер эътти кинирген, а бо чылын күрүнеге 8600 центнер эът сазар хүлээлгезин база чедишкенин күүседиринге сүт-хөлдүкүлөр бүзүрелдиг.

Ажыл-херек бүзүрүн кижилер, кадрлар кылып бүүдөр болгай, ычынгал чайгы семиртилге үелеринг малчынарны мактаары, оларның дурмулгазын калбартыры чугула. 1968 чылда кадарган шарыжыктарының баш бүзүрүгү өңаштыр хонукта ортума-биле Каа-Хеминиң «Бурдугаар» совхозунда эш Уйуу-бол 940, Барыш-Хемчининиң «Барлык» совхозунда эш Хомууку 865, Тандының дурмулга станциясында эш Шырап 765, Улу-Хеминиң «Найрал» совхозунда эш Суванит 725 грамм немелде деңизин ап турган. Ажылгына кызыман, мергезин шай ыңдыг кадарчыларны, саанчыларны район бүзүрүгден хөйүн адап болур.

Күрүнеге дүңаар эъттиң шынарын улам бедир сорулга-биле амгы үеде республикада 25 муң бода мал, 290 муң ажыг шээр мал, 10 муң хире хаан тускай семиртилгеге үстүнген. Бистин колхостарыыс болгаш совхозтарыыс кышым, часык берге байдалдан уштунуп, амгы үеде малын чайгы өддөрлерин организастыг шимчидип эгелзэн. Чөөн-Хемчин, Вуур, Бай-Тайга, Эркин, Танды, еске-даа райондарың чамдык ажил-агыларны чайгы мал семиртилгениң белеткели хынаамалдыг чорудуп турар.

Ниткиңиң малын өстүрер, ону уксаазын экинчилер, продуктууун улам бедир талазы-биле хемчеглерин ажил-агы бүзүрү бидилиң организастар, ылаңгыш эът, сүт, дүң бүдүрерин көүдөйдү дээш социалисттик чарышты чер болганга калбартыр унурулуп. Чарыштың түңүлгөн дөңааган үндүрер, ону массалыг, дээштик болдулар, материалдыг болгаш моральдыг идиг берикшиинеринг хемчеглерин организастар херек.

Социалисттик чарышты калбартышсаан, «Сүт-Хөл» совхоз-тун дирекция черинин, ында партия, профсоюз организастарының чорудуп турар чугула хемчеглерин айтыры чугула. Пландан ажыр алдынган мал продуктуларының нити өрттээниң чээрби хуузу малчыны тыпысы чачыл болган. Ол немелде шаңгал-төлөүрдөн аңгыда, эң эки көргүзүлгө дээш конкурс база чарлатылган. Чарышма тилзэн малчыга бирги шаңгал—эзер-чүгениң эът, ийги шаңгал—Шушенское баар халас пүтөкө, үшү шаңгал—радиоприемниң ышкыш, ажытыг еске-даа хөвиринг хемчеглери чер-черин, ажил-агының байдалына хамаарыштыр организастары чугула.

Мооң-биле кады материалдыг байлактың тургузучулары кижилер, малчынар дугайында, оларның амылдаарына таарымчалыг байдалды хандырар дугайында сагыш салыры чугула. Маңаа хамаарыштыр почта харылдазын, медицина болгаш культура албан черлериниң амылын амгы негелдеге дүүштүр бедир херек. Райпо болгаш райкооптарың амыл-ишчилер, фермалары, хой бригадаларын үлетпүр болгаш аш-чон бараннар-биле үзүткө чон хандырар, чайлагларда малчынарга автолаваларың чедерин шын организастар. Партия райкомнары, район Советтериниң күескомнары, ылаңгыш көдээ ажил-агының бүүдүрүлгө эргелдери бо талазы-биле хүн бүрү удурутулганы болгаш негелден күштөлдүр ужурулуп.

Коммунисттик партия болгаш Совет казан көдээ ажил-агы бүүдүрүлгенин дүрген хөгжүдериң, ажил-ишчилеринг культуру болгаш амыралдыг деңизин улам бедиринге дөңаамап болгаш салып турар. Аа бүүнү ол улуг сагыш чо-ваашынынга чангыс деминг күш-ажыл-биле харылаары—көдээниң бүгү чоңуңуң, ылаңгыш коммунисттерин кол сорулгазы болур.

Төрзөн чуртпа улам хой, шынарлыг эътти, сүтү болгаш дүңтү бүүдүрү белетизиринге Тываның ажил-ишчилери алган социалисттик хүлээлгенин чогуур өйүндө чедишкенин күүседип шыдар.



Ногаан үнүштер

«Сүт-Хөл» совхозун Киров салбырының механизаторлары болгаш тармажылары беш чылдың дөртүк чылынын тарылганын элзээр организастыг чорудуп турар. Тараз культуруларының тарылгазы май 20-де доозулган. Кызыл-тас, сула болгаш чиге-тараз тарымының планнары ажыр күүсеттинген.

Куктуруза болгаш ногаалар тарылгазы ам база-ла адатталып келген. Часкы тарылга үеинде техниканы мергезилдик баштарып, ажил нормалын үргүлчү ажыр күүседип келген механизаторлар бар. О. Санчай-оол чаштырылганын хүн нормазын үргүлчү 130—160 хуу. М. Донган — 120 хуу күүседип турган. Оларның селышкиттери, комсомолчу кыстар О. Серен, О. Алдынкыс, М. Бөкүр олар тарылганын эгелзедип бээр частын соок хаттыг хүннөринде-даа.

дүңүнү караңгында-даа тура дүшпейн амылдаар.

Салбырың кол тарылгазы суггарылгалыг черде. Суггарыкчылардан О. Шаңтар-оол, В. Мадар-оол март айда суггарылга бугаларының септелгезин эгелзедип бээр амылдаар. Олар май 25-ке чедир 181 га черин суггарып, аки түңүлдө челип алганнар.

Шөлдерде ногаан үнүштер бир дески түнүп олурар. Ол дээрге таражыларының септелиңге өөрчүтүп. Ыңгалза-даа бедик дүжүтү алырыныс ол дээш күжениниң кинил кошканып, өсүргүлчү болза, ол канчап-даа таарышпас. Чаш ногаан үнүштерин суггарар, ажаар, малдан камгалаар херек. Дүжүтү ажаар алгыже чедир демиселди кошканып болбас!

Д. ОНДАР.

ТЕХНИКТИГ АЖААЛДАНЫ ЭКИЖИДЕР

«Шының» рейд бригаданың чаксы тарылга үезинде «Төд» совхозта тракторларын техниктиг ажаалдазын болгаш камналганын совхозта билдире берген. Совхоз эрте чажар тараз культуруларының тарылгазы болгаш картофель алурун дооскаш, куктуруза тарылганын чиген.

Часкы тарылганы кыска агротехниктиг хуусада ша-лыктын дооскан чорук совхоз-тун механизаторларының, инженер-техниктиг ажилдачыларының болгаш хонук ажил-ишчилеринг күжениниң ажаалданы ол деп демделээр херек. Найра-ка салбырда механизаторлар Монгуш Кын-оолун, Александр Ламажаттын, Хертек Доржууну, Кызыл-Даг салбырда Чарышак Кын-оолун, Владимир Бышкактын, Бай-Тал салбырда Кунук Советтин, Монге Базыр-оолун тракторларының техниктиг ажаалдазы эки, чер чарымын хүн нормалзы 150—160

хуу күүседип, эки амылдаар.

Ындыг-даа болза трактор-ларын техниктиг ажаалдазын болгаш камналганын совхозта нити-биле эки деп санап болбас. Рейд чоруп турар хүн совхозта нити-биле 61 тракторнун иштинден 16 трактор амылга үнөмөй, агар септелгезе турганнар.

Тракторларын урелиш-кинге таварыры хүнүн-не болуп турар. Он кол чылда-гааны болза чамдын механи-заторлар чүгүлө норма күүсе-динден боозаш, а тракторнунг техниктиг байдалын чогуур үезинде хынал көрбөс эриил-дерин дыңзытпас, үзөвс, чичини үстүп, турупкуме че-дир бугурадып-ла турар.

Тракторларын техниктиг ажаалдазын дугайында, өр-ке үзүр херекселдер кылза-лын дээш, кол инженер эш Пироготу болгаш мастерская эргелчип эш Бастар-оолду күрүнеңиң техниктиг хайла-рунунда сагымдырып турган. Ындыг-даа, болза бо эштер



мынчага чедир оортан түңүдү ундуруп, шиптирлиг хемчег-лер албааннар.

Кайы-даа салбырларга азы совхоз төвүнге баргаш көөрге, чамында тракторлар тургузуу каан бажынар эжежок. Най-рал салбырың төп хову туралда нити чуртталга бажынын школа-интернат ыш-каш дөрсөн.

Ында столоваяның чечин өртөө чинс, шынары рай-понуң Төдү суурда столова-зының чечинден артык. Ын-дыг түрүккө ажил шагы төн-гө соода чамкы механизаторлар хову туралаанта хонмас, Беларусь маркалыг тракторла-рыга ушканышпаш, Төдү сүрүкө бугурадып кариштер-лер.

Байдал мындагы турда, тех-никтиг ажаалга болгаш кы-нар-чаар чүгүлгө камналга болуунас. Бир-тээ ыңдыг болганда, трактор чогуур хуу-сазынга чөтпөй элзеп, амыл-далдан үнер, а совхоз улуг каражага таварыры чалаан чок болур.

Көдээ ажил-агы машина-ларының ажаалдазы болгаш камналгазы бүүдүр-ла санар-ла.

«Шының» рейд бригаданың кижигинери: П. ООРЖАК, «Сельхозтехника» каттыжыкчыларын Кызыл-Мажалык салбырында тракторист, В. ХАРЧЕНКО, «Сельхозтехника» каттыжыкчыларын Кызыл-Мажалык салбырың кол инженер, В. ДЮБЧИН, Күрөкхалзиринг инспектору, Т. ТАЛАНЧИК, «Шының» көрр.

Аянгагының ажил-ишчилеринде Барыш-Хемчининиң «Шен-пэр» совхозунун Аянгагы салбырының малчынары В. И. Ленинниң туртуңу-нунден бээр 100 чылдыга тө-дөштүг ужуражыр дээш кал-

Бөдө ажил-агының Тап-дыла дуржулга станциязын ян-зы-бүрү ногаа культуруларын чыл бүүдө тарып олурткаш, багай эвес дүжүтү өстүрүп ап, ону чоңуну хөгжөткөниң киништирип келген. Он ан-гыда картофель тарылганының талазы-биле бо станция район-да база-ла көсүк черин ээлеп турар. Аш-чөмүң ол үнелгит культуразын бо чылын 30 ге-ктарын эки харуунуң шөлдер-де, ол-шак четтир, агаар-бой-дус чылып келген үеде, орай-таптайн тарып олурткаш.

Дуржулга станциязының но-гаа тарып черинин болгаш кат-чынис өстүрер сазынын нити шөдү элзеш эвес — 50 гектар. Он хой хуузу кат-чинистг ыштар болгаш сып-тар ээлеп турар. Бо чугула участка амылдап турар бри-гадаы Екатерина Петровна Воронина дээр анык брига-дир удурутуп турар.

Ногаа культуруларының тарылганын солтургал көөр дээш чөдө бээривиске, 15 киж ян-зы-бүрү амылдап кылган тур-лар. Ногаажыларың бо чыл-гы планы арбын: 8 гектар черге капуста, 4 гектарга ог-

НОГААНЫ — ЧОНГА

рең, 1 гектарга морковь бол-гаш элзеш каш гектар черге согуна, редиска, помидор та-рын олуртуп. Бо ногаа куя-тураларын тарып шөлдерин бүрүн белетизген. Редиска, ка-пуста, согуна, морковь ышкыш культуруларын олуртуп эге-лзэн. Помидорунг расалазы четтир-биле белеткеттинген.

Ногаа бригаданың ажил-гына шаптыктыг чамкы чүдүлгениң барыга ногаажы-лар болгаш бригадир сеткил хомулуп чугаалап турар. Та-рын олуртулганы чорударга суггарылга кылар хоолжай-гаштарың четче шөбөөниңден, сүтү коталдар-биле дажы-лап турар. Ынчаар амылда-ра, хүнде бир киж-ле 80—100 кочал суг дажылап, хой үе-шакты чарылап турар. Шөдө суггарылга арыктары ам-даа кылдыман, ону кыл-дыр дуржулгалыг тракторис-ти амга чедир дирекция бер-бөөн. Ногаа бригаданың до-таамал 35 киж, түдүк ажил-дар үезинде 70-ден явзаш эвес

Ч. САЛЧАН.

ЧУРУНГА: дуржулга стан-цияның ногаажылары редис-ка тарып турлар.

С. ФЕОКТИСТОВУҢ ФОТОЗУ.

Көктүг-шыктыг чайлагларже

Чөөн-Хемчик районнун «Искра» колхозунун 34 коданнуг 3 хойжу бригаданың Чайлаг-Хем, Киниктиг чайлагларыңче кө-жүп эгелзэн. 8 кодан инек, бир кодан чылты Бестин-Ажык чайлаанда чөдө берген.

Чылгычылар М. Десип-оол, М. Дачы-оол оларын коза-нары кыштан хүр ашкы болгаш ам кузуннап эгелзэн. Ба-гунге чедир төрөөн 12 бенин кузуннары шупту менди до-ругуп турар.

М. БАРЫНДАЙ.

Унелиг дүк

«Чыраа-Бажы» совхозтун малчынары өшкү кыргызла-зын дооскаш, эки шынарлыг 1800 кг чөнтү кыргып алган. Ында төвө кыргызлазы база доозулган, 43 төвөден 210 кг дүктү кыргыган. Төвөден-не 5 кг дүк алдынган.

М. СЕВЕН, бистик көрр.

Теведен-не 5 кг дүк

Улу-Хем районнун «Х Улуг хурал» колхозунун 18 хөдээ-жен колхозчузу 197 төвөден 1082 кг дүктү кыргыган. Олар-дан Ы. Симчанов, О. Налиндуу, Г. Дочаа, Ш. Зүгмаадыр олар шынарын амылдаар.

Ам кыргыкчылар №1 хой-жу бригаданың өшкүлерин кыргып эгелзэн.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Өшкү

кыргыздазы

ЧАДАНА. (Телефон-бине). «Сүт-Хөл» совхозта өшкү кыргыздазы организастыг эгел-зэн. Бугунге чедир амыл-агыда бар 9713 өшкүнүң 1062-зин кыргыган. Бо ажил Ишкин салбырында органи-астыг. Ында 7 киж состав-тыг кыргыкчылар эвенуу бол-гаш өшкү кадарчылары бот-тары кыргып турар. Ол салбыр 1062 өшкүнү кыргаш, он 777 кг дүктү алган. Өшкү кадарчылары О. Нөк-оол 244 өшкүден 166, М. Калчан-оол 288 өшкүден 162, О. Лама-жал 268 өшкүден 164 кг дүктү кыргып алган.

С. МОНГУШ.

Чөөн-Хемчик район.

УТТУНДУРБАС УЖУРАЖЫШКЫННАР

Украин культуруның болгаш уран чүдүлүг РСФСР-де де-кадазын хүн бүрүзү уттундурбас болгаш сорук ниректиг ужуражылар-биле дооса.

Иракы Чөөн чүкө декадазын маршуду Оюну, оюну-нун эриктирерге чөткө. Июнь 2-де Украинаның төлөзлөр тускай поез-биле Владивостокка чөдө берген. Ажы-дуңаа республикадан келген аалчылар хамааты дайынның маа-дырларының турсааалыга аюукту болгаш чөткөктерин саз-ган, украин совет графикалыг делегацияның ажилдашы-ныга кырышкен. Нежээ клубтарга болгаш концерт заа-дырыга Иракы Чөөн чүктүн чурттакчылары театр, музыка болгаш кино уран чүдүлүгү сүрагыл мастерлары-биле ужу-рашкан.

Ала-чуртун Улут дайынның чыаларында төртүтүгөн хой чылдыг найрал украин болгаш башкыр уластарын холбаштырган. Ынчаарла УССР-нин Ортенер академиян, республиканың Чогаалчылар эвелек, Киевтин опера бол-гаш балет театры Башкырияга амылдап турган. Июнь 2-де Уфага украин уластуң төлөзлөрүн чүрөктин ханымдан аажок улап өөрүшкү-биле утук алганын ужуру-даа

оз. Декадазын киркиччилери В. И. Ленинниң Бажык-мудейинг бары, баштыкчының турсааалыга чөткөктерин салган. Бөдүк украин аалчылар Стержикамскайиң сода-мент комбинатында чорал.

Ливенниң чурттакчылары украин өндүктүрер чылы-м-биле уткаан. Партия обкомунун бирги секретары Г. П. Павлов ажы-дуңаа улустун төлөзлөриг байыр чедирген. Театрга ужуражышкын Украинаның уран чүдүлүгү мас-терлериниң болгаш бот-тыныгы уран чүдүлүгү киржик-чилеринг концерти-биле доозулган.

Декадазын киркиччилери — чогаалчылар, чүрүкчулар, композиторлар Омскиниң нефть комбинатында аалда чөдө берген. «Омтохэлектрострой» заводунун, «Восток» пос-та-вы каттыжыкшынының, синтетиктиг каучук заводунун, мотор туудушкунунун, Баранов атыг заводунун чөткөк-тө украин аалчалар чачыланып турган.

Украинаның уран чүдү мастерлериниң оюн көрүтүү Оренбургка болгаш Саратовка база болгулаан.

(СЭТА).

«Социалисттик индустрия»

жу хөгжүдериңиң айтырыла-рының талазы-биле материал-дарын парлар.

Солун бүүдүрүлгө курлаавыр-ларын амылгаар болгаш кү-рүвө планын хуусаа бетинде күүседип, ажил-агы рефор-маны боттандырар, социали-сттик индустрияның бүгү ав-поларына күш-ажылдыг бай-далдарын болгаш ону орта-ныастарын бедир талазы-биле ажил-агы, партия, профвааде болгаш комсомол организастарының, бүү-дүрүлгө коллективтериниң ажы-

дын калбаа-биле тырыдар хүлээлгезиг.

Солун социалисттик чарыш-тың болгаш коммунисттик күш-ажыл дээш шимчээш-киниң дугайын, бүүдүрүлгө чарыкчыларының болгаш мурвасын коллективтеринг патриотчу эгелзешкенин дугайын туттаалар, заводтар-ның чогаалдыкчыларының болгаш рационализаторлары-ның ажилынын дугайын, Ала-чуртун эртемниң болгаш техникалык чач чүдүлгө-нүн дугайы, күш-ажылды

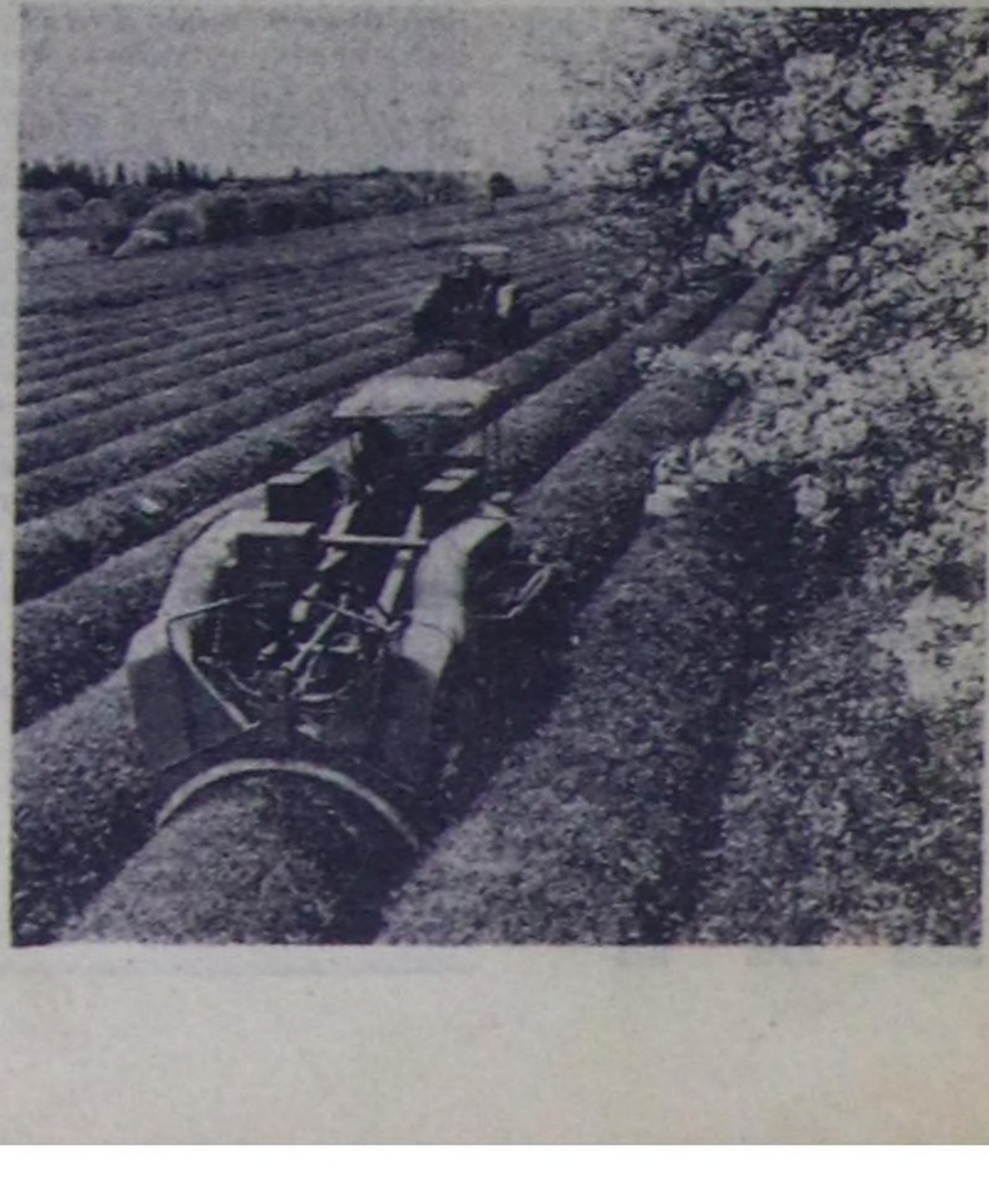
эртемге үндөшлөш органи-астарын, бүүдүрүлгени бол-гаш башкарылганын комплек-сылг механизастар болгаш автоматчылар дугайын ном-чукчуларга дыңдыр.

Солун бистан чуртувуста болгаш — даштыкка чугула болуушунуң, социализм чурттарында чач амылда-рын тургузуушкунун, капи-талисттик чурттаарга болгаш-ныа эргелери болгаш со-циаларның демиселин ном-чукчуларга таныштырар.

Ажылын ангының амды-ралын чырыткан очерктери, расказтары, совет болгаш даштык чогаалчыларың чо-гаалдарыңдан үзүндүлериң солунга парлар. Ажылы чоннарың коммунисттик ки-жизилгезиңиң, культура, амдырал-чурттаага болгаш даштыккалыңның күш-ку-лу-тура болгаш спорттун айты-рыларын талазы-биле ин-дустрия материалдар созуна элзеп черин элзеп турар. «Безостан», «Сатра болгаш» морион тускай бугуңуң тур-гузарын көргөн. Номерлениң өрттээ 24 көпөк. Чыгылаңың «Советпатриот» бүгү саз-бырларыңа хүдээп алыр.

Абхазияның шай өстү-рер эң улуг ажил-агы-ларынның бирээзи. Очам-чир районнун Москвин совхозунда ногаан шай бүүрүлгөн ажаап алы-рыңке кирген. Бо чылын совхоз 1700 тонна сор-ттыг бүүрүнү күрүнеге са-дарын планнаан.

ЧУРУНГА: плантация-же шай ажаар «Сакарт-вель» машинаның үнүп-кени. И. ЧОХОНЕЛИДЗЕ-НИИң ФОТОЗУ. (СЭТА-ның фотохроника-зы).



Совет Эвелекчи Комму-нисттик партиязының Төн ко-митетиниң нигделел-политик-тиг чаа солуну — «Социали-стическая индустрия» бо чыл-дың ийги чартымадан эгеле-лел массалыг тираж-биле пар-латтыны үнер. Солуну ха-мыктын мурунда үлетпүр бүүдүрүлгениң ажилдачы-ларына, инженер-техниктиг бол-гаш эртем ажилдачыларына таарымчалыг.

Солунун арышарында ком-мунизм тургузуушкунунг айтырылганын, эртем-тех-никтиг делегация дүргө-лөдө, планнашкының болгаш экономика диг бедир-ишкенин чаа система-ның байдалдарында үлетпүр-



Чечен-Ингуш АССР-иң Сулейман районунда «Коммунистиче орун» колхозун чыда оруулаш дөрт миллион рубль четкен. Оң тарыкта медведи 20 муң гектар аймак. Төң тураларда чыдаш боттарларын арам 60-80 км ырак.

Ажыл-агыйлның бүгү-дө адмираларын дүргөн удуштуу башкарылган ында механикастаттыган диспетчер албаны удуз ужуз-дузалык. Ону тускай бажында тургускан. бригада, ферма, аэробуруу-биле радио-телефон харылзалык. Хуудуку медведер болган кол айтмышынын фото-телеграфтын дузасы-биле дамчыттылар.

ЧУГУЛА: колхозтун диспетчер чери, муруну одурт-та диспетчер Умар Гаидов. Р. ДИКТИЯ фотоу.

СЭТА-ның фотохроникасы.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХУННЕРДЕ

3. Комочиниң медеглели

БУДАШЕШТ. (СЭТА). Коммунист ботлаш ажылдың партияларын делегей Човула хурамына белеткел талазы-биле ажылдың аң чугула түннели болза, делегейиниң ажылдың шимчээшкениниң чалгыс эви дөш демиселди улам чедикшиңниң болууларын аң үнелини тургустунган.

Коммунист ботлаш ажылдың партияларын июль 5-те Москвага эгелээр делегей Човула хурамы аң-дуума партияларын күннеликшиңниң ачылында аң белеткел-тигенин көрөм чокка демделген болур бис.

Ажыл-агыйл бүтү партияларын төлөөлери-биле бир дөмөй венг төлөөлөр белеткел Коммунист ботлаш ажылдың партияларын хурадаларын чедикшиңниң эрттирениге тергени аң таарымчалык байддаларын тургузуу бергени дөш СЭКП-ге удуз хулаа көрүшкүну болган өөрүп четтиршиңниң алергейлээр-би биле бо таарымчалык ажыл-агый деп, 3. Комочин түннели чугулаан.

ЧКП ТК-ның пленумунун доктаалы

ПРАГА. (СЭТА). ЧКП ТК-ның май пленумун чамдык органнастыг айттыр-ларын талазы-биле доктаалы ЧКП агенттел дамчыткан. ЧКП ТК-ның кежигүнү О. Шинтиң даштыкка кылп турган ажил-чорудулашын истен кынаар талазы-биле комиссиянын дидиңалык Төң Комитет чугулаанын көргөн дээрли доктаалда демделген. Ф. Шорк баштаа комиссия даштыкка чуртка турган. О. Шинтиң ажил-чорудулашын ТК-ның политиктиг шутумуна, илаңгыр ноябрь пленумунун резолюцияны дүшөйи турарын документ эзуаар бадтыкан делгергей материалдары ТК-ның кежигүнениң гө кирген. ТК-ның кежигүнү О. Шин ЧКП-ге халдарына чылда кылдыр ажиллаар арганы буржуа арганага берген политиктиг болган адегил тургустарын ээле, оң ол тургустары күрүнениң эре-ажыктарына удуз югаралды чедирген. Санаа берген чезинде О. Шин болушчу тургустарын камгала, ийн удуз чүве чугулаан. Пленум ТК-ның кежигүнүден ову үндүр тургустарына санаада киргери Пленум ЧКП Президиумунуң санааны түздүт деп көргөн.

ЧУГУЛА ҮЕ-ЧАДА

СОФИЯ. (СЭТА). Коммунист ботлаш ажылдың партияларын аң Москвага болур делегей Човула хурамын дугайында В. Найденовчу чугула «Пародия маладе» созуна парлан үндүргөн деп, БТА агенттеле дамчыткан.

Чууде демделген: коммунист ботлаш ажылдың партияларын делегей Човула хурамы аң-дуума партияларын күннеликшиңниң ачылында аң белеткел-тигенин көрөм чокка демделген болур бис.

ЧКП ТК-ның кежигүнери болган ЧССР-ниң Федералдык хурамын депутаттары Ф. Кригел биле Ф. Водлов оларын партияны сагыла-чурмуу каржым-биле үрөн дугайында Президиумунуң дидиңалык пленум чугулаанын көргөн. 1968 чылдың октябрь 18-те Национал хурамы олар ЧКП ТК-ның Президиумунуң доктаалыга болган Национал хурамын коммунист депутаттарын кылуна дугайыны, чүве чугулаан турган.

Төң Комитеттиң составындан оларын үндүр дугайында санаалы Президиум кирген.

Бо айттырны чугулаанын турда Ф. Кригел антипартиялык, антисоциалист болган антисоветтик ажил платформаны тургузуу, чүве чугулаан турган. Оң ужурунда Президиум болушчу шитири аскертип, Кригел партиядан үндүрени сүмелен. ТК-ның пленуму ол санаалы чуудат деп санаа. Ф. Водловон Төң Комитеттиң составындан үндүргөн.

Эрткен чыл ТК-ның чамдык кежигүнери «Ийн муң сөс» деп кийтиртыга болган аңаа «Элең каш сөс» деп немелдеге ат салга турган. Оларын оң үлдө-дишкенин пленум база көргөн. 1968 чылдың июль 27-те Төң Комитеттиң Президиуму ол кийтиртыг антипартиялык документ кылдыр демделген. К. Кост, Ф. Павличек болган К. Павличек «Ийн муң сөс» деп кийтиртыг антипартиялык платформа кылдыр принципалдык үнө-лөп көргөн-биле аң база-ла чопшорешпей, боттарыны туружу эскертирелде ойтала турар фактыларын барымда-лаш, пленум оларын ТК-ның составын-дан үндүргөн. О. Старый, И. Гочар болган М. Вадулик ол антипартиялык докумен-терден адырды турары кичөөгөйге ал-бышкан, пленум оларга партия талазы-биле хөмчөк көргүзүр-биле кызыкталаан.

«Ийн муң сөс» деп кийтиртыг органи-зациялык болган ол кампаниялык арга-зактыларын хөмчө партия талазы-биле истен кына, оларын харымсалгалды болуруну хире-чегерени барымдаал турган азыр хөмчөгери югуу партия органыларга санаада киргери пленум ЧКП-ниң Төң контрол-ревансия комиссия-ныга хүлээткен.

ЧКП ТК-ның Шпачеттиң оңбодунуң диде-он эзуаар ЧКП ТК-ның комиссары болган Секретариаттын кежигүнүнү хүлээткенден хостаан. Пленум И. Шпачетти Национал фронтунуң ТК-ның се-кретариаты соңгууру сүмелен. Пленум Президиумунуң санаалы эзуа-гар В. Славикти ЧКП ТК-ның Секретариатынын кежигүнү хүлээткенден хоста-ан.

ТК-ның кежигүнери М. Гюбл биле В. Прхлик оларын ажилын каш удуз шутумуңда келгени барымдаалаш, пленум оларын ажил-чорудулашын истен кынаар талазы-биле тусал комиссияны тургузын, иштейнчү түннелирлери дугайында дидиңалык элчегил пленум-га киргери Президиумга хүлээткен.

Август сөзүнде даштыкка турган та-аа кижигүнениң ажил-чорудулашын истен кынаар талазы-биле комиссияны тургузарын болган иштейнчү түннели-рлери дугайында дидиңалык элчегил пленумга белеткери ЧКП ТК Президи-умга санадалаан.

В. Рошениң медеглели

ПАРИЖ. (СЭТА). Хей миллион ажылчы чоннарга болган демократтарга дедиктиң Иак Дюкло соңгулдага удуз чедикшиңниң чедип алган деп, Францияны Коммунист партиянын Чингине секретары Вальдек Роше Францияга президент соңгулдазын баштайгы ээлчө-чөн таймбырлаштылаан, ме-деглеш. Хей миллион ажылчы чоннар «уруакчы демократияны тургузуу тургу-зарыне, удуз сан ботуктер-нин шургушкунуңдан па-цияны хосталдырыне бот-тарын чүткүлдүрүш шити-релде медеглеш» деп, ол чу-гулаан. «Олар бүтү ажилчы болган демократтыг күштер-нин чалгыс ажилчы боттары-ны чүткүлдүрүш, чал поли-тикалар чорудар согула-биле чалгыс элч чедип алырчы-ке боттарыны чүткүлдүрүш ду-гайын шитирирел меде-глеш».

Францияны Коммунист партияны «демократияны шитирирел күжү, социализм-ниң удуз партияны болуп» тургустур турар деп чүвени соңгулдааны түннелери көр-гүскөн. «Шыңчы чөөн болган

Күрүнениң контролжонга Коммунистерниң кы йгыры

АЛЖИР. (СЭТА). Алжир ча-ка чуртта даштык монопо-лияларын кызыгаарлаарын орууна чал чугула базым-нык. Монополия ларын чурт иштине кирген маши-наларын болган дериң Рево-люст човулаалды даргазы-нын декретин эзуаар меха-низм конструкторларын Национал индустрияныг шити-рел берген.

Бо хөмчөк болушчу машина туудушкуну тургузары-биле кады республиканың удузту-газыны абыткаш индустри-ализацияны политиказын эң чедикшиңниң ботт аңдыра-ныга дуулаар апар.

ОТТАВА. (СЭТА). Муруну Вьетнам хосталарын На-ционал фронтунуң про-граммалар АКШ-тың болган оң чалдарынын шити-рел көрүп, Вьетнамда дайымы соңадыртыга болган вьет-нам айттырны тайбын таарыштыр чөтүг шити-рел-ринге утааылаалды кара чап-гыс үндөш болур турар. Ол дугайын Канаданың Комму-нист партиязынын Төң Күсүмунуң ында парлан үндүргөн медеглешче чу-гулаан.

Ол араатанын дайымы соңадыр согула-биле тү-ннелиг чугулаалышкын тургустарына кара чап-гыс моондал болза, Муруну Вьетнам хосталарын На-ционал фронтунуң програм-маларын кылдыр хүлээп алырылган Каттышкан Шат-тарын чаааңың бар-ла шаа-за балыгалаан. Ол тулчуш-кунура муруну-ветнам пат-риоттар 700 хире шериг ма-шиназын уаузкаан, оң иш-тинде 300 ажит танк болган бронетранспортер бар болган, кылар түзү болган ок-чөмөк шыгалаан 62 снаряды буз те-вискен, хей самолеттары бол-ган вертолетири сандан үд-дүргөн. (СЭТА).

Баштайгы бадылаашкынның түннелдери

ПАРИЖ. (СЭТА). Франци-яны Иштине херектер мия-стерство июль 1-де болган президент соңгулдазын баштайгы ээлчөчө түннел-дерин дугайында сөзүгү-мелдерин парлан үндүргөн. Бо мелдер метрополия-даа база Францияны далай ин-дында деисагелдеринге бол-ган департаменттеринге-даа хамаарып, Гаделуна, Марти-ника, Гвиана, Афор, Исса де-вискоз (шайдагы Француз Сомали), далайла ордуулар болган Француз Полинезия-дан мелдер ында кирбэи.

Бо мелдерин эзуаар азыра, далайлаат 28.998.345 соңгуучулардан 22.626.461 ки-жи азы 78,02 хуузу ба-дылаашкыга кирешкен.

Жорж Помпиду (премьер-министр чораш, чазат хей илпүтү хей кандидат) 9.858.824 бадылаашкын (44,14 хуу).

Ален Поэр (депутат) 5.221.022 бадылаашкын (23,38 хуу).

Иак Дюкло (Францияны Коммунист партияны) 4.787.665 бадылаашкын (21,43 хуу).

Гастон Деффер (Социали-ст партия) 1.130.050 бады-лаашкын (3,95 хуу).

Мишель Ронар (Каттиш-кан социалист партия) 815.512 бадылаашкын (3,65 хуу). Оон өскө ийн кан-дидатты кайызы-даа 2 хуудан өвөш бадылаашкын алган.

Мынчаптан соңгулдааны баштайгы ээлчөдө бадыла-кан кандидаттарын чалгыс-да бадылаашкынның хей нурууун чедип албаан. Кон-ституцияны эзуаар бады-лаашкынның илгич ээлчөн илгич 15-те чорудар ээи. Бадылаашкынның баштайгы ээлчөдө оң хей нурууун алган ийн кандидат, тооаргай-ла, Жорж Помпиду биле Ален Поэр июль 15-те бады-лаашкыга киржер.

Агрессорларга согушкуннар

Парламент хосталга аген-тизацияны Муруну Вьетнам-да даштыкка болза, хос-таашкыны Улусчу чөпек-ти күштерин дайымылар чөтө эвөс меде-биле алыра, май 11-де 21-ге чедип Му-руну Вьетнамды бүтү деис-козурга америк болган сай-гон шеригер-биле тулчуш-кунура дайының 30 муң ажит солдаттарын өлүрүп ба-за балыгалаан. Ол тулчуш-кунура муруну-ветнам пат-риоттар 700 хире шериг ма-шиназын уаузкаан, оң иш-тинде 300 ажит танк болган бронетранспортер бар болган, кылар түзү болган ок-чөмөк шыгалаан 62 снаряды буз те-вискен, хей самолеттары бол-ган вертолетири сандан үд-дүргөн. (СЭТА).

Тайбынчыдылганы үрэн

Будданын төртүтүгөн ху-дундан бээр чал оюнга ху-даштыг хосталганы Нацио-нал фронтунуң ийн ховук-та чарлаан тайбынчыдыл-ганы АКШ-тың шеригери бол-ган оң сайгон чалдарынын шеригери үрэн деп, Парла-мент хосталга агент илели Муруну Вьетнамда дашты-кан. Муруну Вьетамны хей

Трибунал тургускан

ХАРТУМ. (СЭТА). Омдур-ман радиостун дидиңалы-биле алыр, Революст ко-мандала новуелениң дарга-зынын декретин эзуаар Су-дана шериг трибуналы ма-йор Хасан Абу Алаал баш-тадыр тургускан.

Шериг трибуналы ажаадап эгелеш. «Ажыл-агыйл-жу-сулмалар» дээр органи-зацияны кежигүнү Мухамед Салехтин херон трибунал көрүп эгелеш. Чаа азы-чур-му «ажалыг үлдүгелерге дээң ову буруулаан».

Негелдеге ат салышкыны

НЬО-ЙОРК. (СЭТА). Раке-тага удуз «Сейфара» дээр камгала системалы тургу-зар дугайында чалкыткы шитири-биле чопшореш-пей турар 20 муң америка-нар негелдеге ат салган бол-ган оңу Бостола сенат ке-жигүнү Эдвард Брук биле хоорайны муниципалитет човулаанын кежигүнү Томос Энтисе оларга дамчыткан.

Негелдеге ылаңгыл чу-гуа-лаан болза: «Ракетага удуз камгала системалы тургу-зарына удузлашырчы сис-терин шитирирел кийгир-тур бис. Ракетага удуз сис-темын тургузарына ажиллаар ажалы хоорайны айттырны шитирирелдери: аш-биле де-миселдин, медицина халды-рылганы болган өрөөлөгөни экижидерин айттырлары шитирирелдери ажиллаар мырдай эрежок болуп ту-ра».

Польша транпорт болган кедээ ажил-агый машиналары даштыкка рынтарды улам-на калбан сурагыр болу берген. ЧУРУНТА: «Урсус С-4011» дээр белеи транспорт. Вар-шава чамында «Урсус» завод оларны кылп удуздуу ту-рар. Польшаны фашистер эжелеп турарының үзүнде ол за-водту бурун уузкаан турган болган дайын соңады уде ону бурун-биле матап тургузуу, чаргы чөпөсөзгөн. ЦАӨ-СЭТА-ның фотоу.

Англи далайжыларны хоругдаан

ЛОНДОН. (СЭТА). Афин-га англи танкерин үш да-лайжыларын хунтанын эзу-турмуна удуз пропаган-далы дөш буруулаш, ту-дуп хоругдаан. Бо фактын аң Грецияда чорун турар та-керин ээи «Бритиш петроле-ум» компаниянын тоолактыв-ан бадыткаан.

Пресс ассоциацияны аген-ти-ледик дидиңалык-биле алырга, туттуруп хоругда-тырларын бирээи — Дө-рек Борроус Англияны салыг флотунуң национал профес-сиялы төлөөлөрлери кежигү-нү болган. Туттуруп хоруг-даттарларын бадылаан — Филипп Баллар — Англияны салыг флотунуң далайжыларын нашоал профилейниң күтүскө-нү кежигүнү.

Оон соонда Дөрек Борроус ол документны Лондола грек алыч чериниң ажилла-шкына даштыкка профес-сиялы төлөөлөрлери кежигү-нү болган. Туттуруп хоруг-даттарларын бадылаан — Филипп Баллар — Англияны салыг флотунуң далайжыларын нашоал профилейниң күтүскө-нү кежигүнү.

Англи далайжыларны хоругдаан

ЛОНДОН. (СЭТА). Афин-га англи танкерин үш да-лайжыларын хунтанын эзу-турмуна удуз пропаган-далы дөш буруулаш, ту-дуп хоругдаан. Бо фактын аң Грецияда чорун турар та-керин ээи «Бритиш петроле-ум» компаниянын тоолактыв-ан бадыткаан.

Пресс ассоциацияны аген-ти-ледик дидиңалык-биле алырга, туттуруп хоругда-тырларын бадылаан — Филипп Баллар — Англияны салыг флотунуң далайжыларын нашоал профилейниң күтүскө-нү кежигүнү.



Ажыл-агыйл бүгү-дө адмираларын дүргөн удуштуу башкарылган ында механикастаттыган диспетчер албаны удуз ужуз-дузалык. Ону тускай бажында тургускан. бригада, ферма, аэробуруу-биле радио-телефон харылзалык. Хуудуку медведер болган кол айтмышынын фото-телеграфтын дузасы-биле дамчыттылар.

ЛЕНИНЧИ ЮБИЛЕЙГЕ УТКУШТУР

ХУНДУЛУГ ТУДУГЖУ

1923 чылда В. И. Ленинге чоруткан ча-гаада: «Эрчим Владимир Ильич! Тудуг ажилчыларының Смела эилелиниң ба-йырлыг нинти хуралы бо чылдың декабрь 3-те бистиң эилелиң хундулуг кежигү-нүге Силерни кирип алырмын доктаатты. Ол доктаалды күөсөдери-биле мектеп ке-жигүн биледиң Силерге чорутту...»

В. И. Ульянов-Ленинниң адынга бизээр үр уде шыгмакта чыткан, нартты саргара берген бичик дептер СЭКП ТК-ның чанын-да Марксизм-ленинизм институтунун пар-тия архивинден тыгылган. Тураскаалдык болушкунуң кириңкичирли ол хүн-норниң дугайында сактышкынын база хайыралыг нагаалап чоруур.

1923 чылда болган хуралдык кириңки-чирли, күш-ажылдың хоочун киңилери Е. Л. Поллак, А. Т. Лагенький, Г. А. Цел-нер ол дугайын СЭТА-ның корреспонденти-ниңге чулаалан.

Ол хуралды дүүн болган ышак са-ктып чоруур мен—деп, дагыч чораш Е. Л. Поллак чулаалан олурар. Тудуг ажил-чынар эилелиниң Чернасс округ ил-диниң Смела мектепке Первомайская ку-дучуунада ыш барына ажилдап турган чүве. Бис оң мурунда-ла ол бажыңга ба-рым хун буруа баар турган бис. Ильичи-ниң кадының дугайында, чуртта болуш-кунуң дугайында медзелерин оон би-лип алыр турган бис. А ол хун хуралга 130 кижи чыгалаан.

В. И. Ленин Смела суурну «Россияга на-пидализмниң хөгжүдөз» деп номунга би-жээ. Ол шагда Киев губернияның чурт-такчылары ажил тып алыр-биле ол суу-рга келир турган, ыңчанаш ун суур болу-нуң революст чачылдары-биле, шагдан бээр сурагалаан.

Чаа Смела бо-ла болгай. Өскө найы-даа совет хоорай ышкан, Смела база-ла болу-нуң базым бурууун улуз болган найыра-чы ажилчы өг-бүлениң хундулуг кежи-гүнү Ильичиниң эзуаар хөмчөз турар. Ам Смела улуз индустрия төвү болу берген. Оң машина туудушкуну завод чаа дериг-биле чурттуң чигир улутурун хандырып турар. Улуз ажил-агыйл надурур-тран-спорт дерин оон ап турар. Ында чигир, сүттен ылган консервы, чик, медельи бу-дурп турар. Смелада 18 ортук школа, техникум, үш профессионал-техникум учил-е, завод клубтары, кинотеатрлар, би-блиотекалар, номчулга черлери, кызыл-бу-луннар бар.

Киңилер Ленинниң чагыларын эзуаар чурттап база ажилдап турар.

Хей уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орден болгаш „Иениң медалы“ медаль-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫ

- ССРЭ-ның Дээди Советиниң Президиумунуң өмүзээшкен шаңнаары болза:
- БАРЫН-ХЕМЧИК РАЙОН.**
- Төс уругларын төрөөн болган кижиктен иелерни «ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ Дамба Монгуш Достанма-евна—районуң Кузурта бажының ажилдашчы.
- Сөс уругларын төрөөн болган кижиктен иелерни «ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ Донгак Боракыс Санаевна — «Большевик» колхозтун колхозчуу.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Дон-Терезин» колхозтун ажилчыны.
- Өвөш Монгуш Ылай-ооловна — Кызыл-Мажалык суур-да өг-бүлө ээи.
- Сарыглар Марта Хереловна — «Шекпээр» колхозтун ажил-чыны.
- Сарыглар Сүрешпей Маа-дир-ооловна — Барлык суур-да өг-бүлө ээи.
- Монгуш Калына Борбак-ооловна — «Д

ЭРГИМ АНЫЯКТАР, ШУПТУ СПОРТЧЕ!

ВЛКСМ Төп Комитети, ВЦСПС база ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында куш-культура болгаш спорт Комитети, ДОСААФ Төп Комитети-биле кады чурттуу комсомол эге организацияларын спорт болгаш массалык камгалал ажылынын Бүгү-эвилел көрүлдөткөн база комсомолчуларын болгаш аныяктарын куш-дамыр болгаш шериг техниктик талазы-биле белеткелдине шылгалданы эртирерин шийтирилээн.

Көрүлдөткөн колхоз, совхозтарда, транспорт, тудуг, бүдүрүлгө, өөрөдиге черлеринде комсомол эге организацияларында аныяктар (14-тен 28 чедир хар-назылыг) ортузунга 1969 чылдын июндан 1970 чылдын сентябрыга чедир чорудар. Оон программа-зында 100 м. черге маннаары, сутта 100 база 300 м. эштири, узунун, беднин халымы, гранат көдүртүр, чадаг база хаактыг кросстар, доорга көдүртүр, канатка тутууну үнери, шой көдүрери, турис-чи походтар, боодалга база ол ышкаш техниктик шериг мергежилдерге өөренири (тракторист, чолаачы, скутер, планер, парашютист, эмчи дузазы, чедирери) кирип турар.

Оолдар боттарынын шилип алган 7, уруглар 5 хевирге өөренири, бир техниктик шериг мергежил-диг болуру ыяап албан болур.

(СЭТА).



Спартакиадага уткуштур

БЕЛЕТКЕЛДИ БЕДИК ДЕННЕЛГЕ

«Шыял» волюнтерлары М. Шаалы, В. Серен-оол, О. Сандаш (Кызыл), М. Бече-оол (Улуг-Хем), О. Таала-Самбу (Барыш-Хемчик), М. Чап (Өзүр), В. Сат (Чөөн-Хемчик) олар болгаш өскөдөр-даа бо чылдын апрель 18-те үгөнө «Шыя» согууда парлаттыган эш К. Калмыдуушун «Мөгө-ниң саналы» деп эгелг чүүлдө тыа хуреш дугайында саналдарын депкип, тыа хурешти улам экижидеринин дугайында боттарынын саналдарын, боолдарын илереткен чагалаарын редакцияга бижээ.

Республиканын куш-культура болгаш спорт комитетинин даргазы Николай Кудашев БЕГИНИН ол саналдарга хамаарыштыр тайлабырын болгаш бо чылдын июлда Кызылга болур артер Сибирь-на болгаш Бирок Согу чур-туу улуустарынын спортуну национал хевирлеринге спартакиадага уткуштур кылган болгаш кылдыр чылдык ажыдарын дугайында түгүл моон ааанда парладымс.

Тыа хурешти хостуг хуреш соду берген дээр пиша аэс. Тыа хуреш түгө тыага сайырап келген. Хостуг хуреш аны уде бистин чуртувуста зона, бүгү-эвилел болгаш дегей маргалдаарына сайырап турар. Хостуг хуреш национал хурештерге чоок, оларын үндөз-ининге сайыраа.

Тыа хуреш Сибирь болгаш Бирок Согу чуртуу улуустарынын спортуну национал хевирлеринин программазында кирип, амгы үеде улам сайырап турар.

Мөгө кижиинин идик-хенни дугайында айтыртып чош шаанда тура чүгүлдөткөн көрүп келген. Иргүчү хуреш чурттуу мөгө кижи-лер боттары содак-шуудаттар, кады идиктерин боттарынын өт-мага бодунга таарыштыр дараалып ол чүгө боттары эдилген, хуреш үеде кедер чораш.

Согуугу чылдарда бис мөгөргө идик-хенни кылды турар бис, мичалда-да үедег бугаар дараан идик-хевир-инин хемчээл мөгө бурзугне таарышпас болур-дур. Амгы үеде районнарын куш-культура болгаш спорт комитеттеринин 16-дан 32 чедир кижин кедер содак-шуудаттар бар.

Бисте мөгөниң содак-шуудаттар, кады идиктин шаандагы тыа-даа, амгы моон-даа үедег бугаар дараан болор кижи-лер бар. Ындыг хевир дараарына мергежилдик моон ийи кижи эртен чылы бистин республиканын дарааныга комбинаттың эээн үеде келген, чамдык дарааныччыларын ол амгыга өөрткөк барган.

Кады идиктерин дараары хол-биле кылды, улуз шүд-дегид акыл болур, ыңчан-гаш эки шынарыг санык идиктер бистин садыгары-ыста хой-биле үнүп турар, оларын мөгө бурзуу садып ап болур.

Мөгө кижиинин идик-хенни садыгларга садыглар кылдыр хой-биле бүдүрүп үндүр дугайында айтыртып тургустуруп турар. Садыгы кирип бараа буртуу тускай паспортуг, хой-биле бүдүрүп үндүрүп турар болур уукугун. Районнарын куш-культура комитеттери доктаамал хурешти турар мөгө-леринин кижи бурзугне болгаш хурешке соугурадыг чыгартылар республиканын куш-культура болгаш спорт комитетинге кирип, кылдыртып ап болур мөгөдө бар болгонда, мөгөлерин идик-

ну доктааткан. Моол Арат Республикасынын мөгөлеринге «Арыял», «Начын», «Чал» деп хундуг аттарын тысыры национал хурештин бур-уугу ату-чанчыларын укталганы чутажок. Моол мөгөлерин чегирин Хаан-Херети күштүн, а тыа мөгө-лерин дешири эвирин умарын өтүгөр улааныш-кылым. Ыччалда-да бистин мөгөлерин эвирин чорга-ры деп, харгыяны каша-гай деп деширип ала-да болур-чотугу-биле шийгө-дүп, албааны бистин акылы-ыста улуз кетпес чүүд болур. Ол мичан республика чемпиову мөгөлерин алдар-чедир баулап бисте кетпес. Мөгөлерин дешири, хостуг мөгөлерин алдарчылар амгы-ды экижидерин мөгөтүнүн турар-дур. Ыччалган мичал-ла моол мөгөлерин өтүгөр ала-бан аэс, тыа хуреш раз-ряд тысыр чурт доктаат-тыган болгонда, мергежил айы-биле разряд, спорт мас-тер деп аттар тысыры со-вет спорттук амгы ула-нышчыныга дугуш турар-дыр.

Бо чылы В. И. Ленинниң төртүткөндөн бээр 100 чыл болуруна тураскааткан Тыянын херэжн спортчу-ларынын ийги спартакиа-дамын эгелзэн. Шыдыраа Бай-Тайга, шашык Улуг-Хем ра-йоннарын, боодалга болган стол тенниинге «Спар-так» командадан бири тер-лерин алтылаа.

Уйаас ча адарынын, «во-лейболдун, баскетболдун бо-логун чини эгелзеткенин мар-галдарын тилекчилерин илеретер.

Республиканын команда-айы-биле болгаш хунда би-ри чери дөш бош, боодал-гыа хуреш маргалдаары Ооржак, Вадим-оол, Санаа, Бачыр-оол, Владимир Кла-буков, Монгуш Дадар-оол, Сергей Токмашев (боос), А. Седик (Улуг-Хем), В. Ондар (Чөөн-Хемчик) (теинис), О. Дашы, В. Базыр-Тараа (ты-ва хуреш) дөш ышкаш «ча» чемпионоарын аттарын иле-реттени өөрүтүг.

Республиканын шийдик спортчулары зона айы-биле маргалдаарга баа-ла ку-жун шөөжөп четтигашкен. Новосибирск хоорайга спорт-чу гимнастика талаа-биле Сибирь чемпионолыг бистин республиканын гимна-стик бир дугарында-ла хой кижи соостыг киришкен. Хостуг хуреш талаа-биле ССРЭ-нин зона айы-биле болор (Душанбе) кириш-кен ССРЭ-нин спорт мастери О. Өргөдөр 8-ки спорт мастери, эл дээр 10 спортчуларын санынга кирип, бодунун мас-тер адын 1969 чылдын дугу-зунда камгалал шылааны амгыл мастериин чешикши-ны болур. Акы-дуума Моол Арат Республикасынын Уба-Нур аймаанын спортчулары-га харым оюннар эртирери-биле бистин волейбол коман-дасы болгаш хостуг хуреш мөгөлерин Улангом хоорайга чораш келген.

Июль 11-14 хуверияда Кы-зыл хоорайга спорттук на-ционал хевирлеринин талаа-биле Сибирь болгаш Бирок Согу чуртуу улуустарынын зона маргалдаа болуп эртер

болгай. Спорттук национал хевирлеринин талаа-биле бо улуз хемчээлдиг маргалдаа болур. Аааа белеткел амгы-дыр Тыянын куш-культура коллективтеринде эгелзэн.

Ча адары, тыа хуреш, спорт нитилелдеринин бол-гаш шолочыларын спорт-тук национал хевирлеринге спартакиадалар республи-кага бедик көргүзүгүг спортчуларын илеретер со-ругалыг.

Эртен чылы бо маргал-даа Якутияга болуп эркен. Маага бистин командамыс Якутиянын спортчуларына чүгө чыгыс сан четейи баргаш бири чери алыска.

Тыа болгаш бурт хуреш-терге бири терлерин, якут халыг биле ча адарына ий-ги терлерин, шой көдүрери-ге үшүк чери алган. Бистин командамыс 7 чемпионог болуп, бо талаа-биле өскө командаарын ашкан.

Ыччалда-да бистин спорт-чуларынын ча адар болгаш шой көдүрер мергежи-ликс куу болганын деилде-лес аржакан. Моон кол чыл-дааны районнара болгаш хоорайларда куш-культура коллективтерин адыкчыларын болгаш аар атгеттерин доктаамал өөртөйи турарында. Маага республиканың эртен чылы VIII спартакиа-дамын ча адарына улуз ар улуустардан бири чери алган «Спартак» командамыс 1185 саныг болуп турда, ийги чери алган «Динамо» 847, а үшүк чери алган Тес-Хем районун командамыс чүгө 252-дан саныг болганын ту-галарында четир. Ол спар-такиада тыяны кара аа-рына адыкчылар эки түн-дө-лөрн көргүзүп тура-даа, чыгкан нарын (кели) ала-рына мырнын чер албай турарын көргүскөн.

Шой көдүреринин талаа-биле эркен чылы чыгыс-ла зона чемпионог болган бис. Эртен кыжын «Спартак» спорт нитилели ар атети-канын штанга секциянын ор-ганизастан. Ол секцията штангадан адыда, шой кө-дүрери база чорудуп турар. Спорттук бо берге хевирле-ринге эки билигит, ССРЭ-нин спорт мастериин кылды-дат, эми Евгений Черныг-богун бисте амгыда келген, секцияны удуруп турары ак.

Якут халыктар талаа-биле педагогика институтунун башчымыс Василий Баклоков бодуну өөрөкчилер-биле кады спартакиадага киригэр.

Тыа болгаш бурт хуреш-тер талаа-биле эркен чылы чемпионо О. Дашы, О. Кара-Кат, Хомушук Киров, А. Чулудук, В. Базыр-Тараа, Д. Кончай оларда аныда О. Сир-оол, К. Аппи-оол, С. Бодар болган оон-да өскө шийдик мөгөлерин респу-блика спартакиадамын соо-ла өөрөдиге-белеткелдик чымыка артыртып белеткэ-рин комитет планнаа.

Өскө республикалар баа-ла шыгыг белеткелдик чорудуп турарын чугаалаа чо-гуур. Спорттук оюннарга ба-дуур «агырашкын» башы-каттымас. Ыччалган спорт-чу бурзуу кыжым, чүткө-дүг болуп, бо улуз мар-галдаа бүтү таламг белет-кенин чугула.

ИЙИГИ ЭЭЛЧЭЭ ДООЗУЛГАН

Республика наймысала-ның деинти адаларыг юби-лейге тураскааткан бот-ты-ынтыр уран чүүд кол-лективтеринин көрүлдө-ниң баштайгы ээлчээ доозу-ган. Аааа хоорайны 9 кол-лективтер идиелгит кири-жип, уран таланттын мөгө баралаткан. Түндө көрүл-дө бири чери Садыг минис-терствозунун баазынын коллективин алган. Оларда уран чүүд болгуму доктаамал ажыдавай-даа турган бол-

за, идиа бухгалтерия чери-ниң амгыдакчылар, амгыдакчылар чогадыкчы бот-ты-ынтыр де-мий кадып, бот-иленейи кө-дүргөндө чедикчинин ийги ойнаа. Ажы-ишчи бурзуу уран чүүдө көдүрүп үндүр-гөнгө мыда партия, профес-сир организациялар улуз рольдуг болган.

Ийиги чегиниң шаңна-ла-макталы Кызыл хоорайның садыг четкилгич бот-ты-ын-гыр артистери ап үгөн. Олар-

нын күөсөдөлеринде кол-дууду деинти юбилейге ту-раскааткан, тематикан көр-мүгүлөр элек болган. Оон кол-дө «Ленин кезде диги» деп уран-чечен монтаж болуп турар. Ыраа суураардан Тере-Холде Күнгүртүг суураа Кул-тура бажының уран чүүд молектан кээп киришкен. Оларын ойнакчыларын ааразындан ол бир кижи ма-тал бижитер-биле шаңна-кан. Программанын аштанде

12 көсөк күөсөдөлер оларын боттарынын чогааткан көр-мүгүлөр болуп, ол коллектив-тин чогадыкчы өөлдөткөн ба-дыккан турар.

Чуруктарда: «Эвергет» куш-культура бажынын бот-ты-ынтыр артистери Татьяна Ло-сеса, Михаил Чурнов «Кали-нинин кожаларын» иди-жип турары. (Солгай тала-зында). Бири чери алган са-дыг баазынын ойнакчыла-ры «Чыраа каама чынгаш» деп ырын күөсөдөнде.

О. ОХЕМЧИН.

Авторунуң фотолары.

СПОРТ

БИСТИНГЕ ТЫВЫСКАН

ПАРИЖ. (СЭТА-нын көр-түрү). Сербиянын Совет Эви-ленин Европа чурттарынын арамындан 1968 чылда эң-не спортчу чурт деп демделзэн. «Экип» деп француз солунуна директору Жак Годде бүдүн чыл иштинде дээр спортчу чедикчилерин чедик алган чуртга тысыр «Полуки Бер-же» деп напалды ССРЭ-нин Француз алыа чегинге дам-чылып берген.

«Экип» деп спорт солууну болгаш «Берже» деп француз садыг компаниянын тургус-каны ол шаңнады спорттук 33 хевиринге түндөлдөри кө-рүп, дегей маргалдаары-га чедикчилерин бары-даалап турган, тысыр.

УРГУЛЧУЛЕВИШАН

В. И. Ленинниң төртүткөн ахундөн бээр чус чыл болу-руга тураскааткан Тыя АССР-инин профессионалдык IV кайгы спартакиадамын куш-культураны болгаш спорттук көдөниң болгаш хоорайларын амгыдак чы-нарнын ортузунга улам массалык болдур бол-гаш эки тура спорт нитилел-деринин организастан-масыг амгыдак улам амгыдак улам экижидер со-руламы салып турар. Бо спартакиадамын тилекчи ле-рин РСФСР-ин профессионалды-к хевирлер аайы-биле эртирер зона маргалдаарына кир-жир.

Спартакиадамын үш этаптар-га чарган: туус-тук коллектив-терге, районнар болгаш хоорайларга база республиканын түндөк спартакиадалары.

Оон программазында чык-атлетика, баг кагары, стол тенниин, волейбол, ча адары, чады-терге спорт, спортчу боодалга болгаш хостуг, тыа хурештер кирип турар.

Спартакиадамын түндөк оюннар бо чылдын июнь 26-29 хуверияда Кызылга болуп эртер. Аааа районна-рын болгаш хоорайларын тилекчи командаары кир-жир.

Уп спартакиадамын түндөк маргалдаарына «Урожай» спорт нитилелинин киржир баскетбол командамын иле-редиг маргалдаа май 29-та Кы-зылга эгелзэн. Аааа мыла хоорайларда болгаш район-нарын келген ар кижи-лер.

ни, херэжнтеринде коман-дасы кирип турар.

Маргалдаа эгелзеткенин му-рунда, «Урожай» эки тура спорт нитилелинин респу-блика чөвүлелин дараагыш В. Сырат көдө спартакиа-дын согулаарын тайылбыр-лаан. Оон соода маргалда-нын түгүн эртен чыгы тем-пони командамын наптанм көдүргөн.

Бирги бөлүктө ойнап турар Кызылдын көдө амгыдагы техникчулар болгаш Улуг-Хем районун командамын ба-рык ийи катан хой сан-биле тилзэн.

Өтүр районун командамын-да шыраак ойнакчылар бар. Ол команда баштайгы хун Эр-зинин командамын удуу ап, бир тилекчи таблицага кири бижиткен.

Кызылдын көдө амгыдагы техникчуларын чыгары ха-мчелерин беш катан хой санга удуу, чини тилекчин чедик алган.

Маргалдаа үш хун үргүч-дү, ийи 1-де доозулган.

Чөөн-Хемтик районун оол-дар командамын удуулаа чы-гарып чык удуу. «Урожай» нитилелинин кубогу бур-редиг чаалап ап, республика чемпионо болган. Ийи, үш ду-гаар чегирин Кызылдын кө-дө амгыдагы техникчулар командамын биле бай-тайга-лар уушкен. Маага ууштар-дан бири чери техникчулар командамын база республика чемпионо болган. Улуг-Хем, Бай-Тайга районнарын ууш-тар командаарын ийи, үш ду-гаар чегирин дараалаштыр алган.

Л. ФЕДОРОВА,
М. ЭНГЕЛ-ООЛ.

СПОРТ МЕДЭЭЛЕРИ

★ СУЖЕ ШУРААРЫНГА слимпыл чемпиону итали Ноаус Дибасин Ленинградка болган дегей маргалда-зынга 151,65 санын чедип ат-гаш, тилзэн.

★ ЧИНК АТЛЕТИКАНЫН маска шыаадаар хевиринге Прибалтиканын болгаш Бело-руссиянын чинк атлеттери-нин маргалдаанынга Мекс-ика болган олимпиадага мөг-гүн медальны алган-Ромуальд Кили 73 м 26 см чедир шы-лаашкан. ССРЭ-нин чаа ре-корду тургускан.

★ БАСКЕТБОЛГА чурттуу чемпионоды ар улустуң 6 ко-манданын арзыгы алы ай түгүтүлгөн. Кызыл Ар-миянын Топ ставлонууну ко-манданы тилзэн. Ийги, үш-кү чегирин Тбилиснин дик-моччулар. Ленинградтын спартакчылар дарааштыр ээлзэн.

★ ШЫДЫРАА херэ-жнтеринин Ярославта бол-ган дегей маргалдаанын Москва область чурттуг Ка-ра Сконица 13 сандан 10 са-ны алган, тилзэн. Аааа ССРЭ-нин Болгариянын, Го-ландиянын, Англиянын, Ве-нгриянын шылааччылар ки-ришкен.

(СЭТА).

Редаторунуң оралакчымыс
С. К. ШОНГУ.

КИНО

ИЮНЬ 4-ТЕ

НАПЫРАЛ: «Чидиг ны-зыл парустар» 10, 12, 2, «Барында херен» 4, 5, 50, 7, 40, 9, 30 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Өнзөн не-гезикчи» 10, 12, 45, 3, 30, 6, 15, 9 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Асры да-гаа» 3, 15, 7, 05, «Алснаның дилгилери» 5, 10, 9 шактарда.

редакциянын
адреси:

Кызыл, Шетинки—Кравченко куумчуту, бажы № 3, ТЕЛЕФОНАР: Редаторуну 24-63, редакторуну оралакчыларын болгаш пропаганд килизинин 35-24, харымсалгалы секретарын 22-35, партияны амырал килизинин 23-54, куштура килизинин 37-13, көдө амгыдагы килизинин 21-47, улутпур килизинин 22-64, чаага база совет туртуг килизинин 21-27, информация килизинин 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун калбейн барганда 32-75 телефонго аялгар.

Тыа АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында параллаа эргелгенин типографиязы (Кызыл, Шетинки—Кравченко куумчуту, 1).

Солун неделяда
алды катап үнер

ТС — 00145